

મિત્રના ઘરે

મિત્ર કે ઘર

રમીલા : આવો, બેસો.
આવો, બેસો.

ચંદુલાલ : ઓહો, તું છે! આવ, આવ રમાકાંત.
રમીલા, આ મારા હરદ્વારના મિત્ર રમાકાંત
છે. અમે નાનપણના મિત્ર છીએ. રમાકાંત,
આ મારી પત્ની રમીલા છે. રમાકાંત,
ભાભી કેમ છે? બાળકો કેમ છે?
ઓહો, તું છે! આવ આવ રમાકાંત. રમીલા,
આ મારા હરદ્વારના મિત્ર રમાકાંત છે। અમે
નાનપણના મિત્ર છીએ। રમાકાંત આ મારી
પત્ની રમીલા છે। રમાકાંત, ભાભી કેમ છે?
બાલકો કેમ છે?

રમાકાંત : બધાં કુશળ છે. તારાં બાળકો ક્યાં
છે ?

બધાં કુશલ છે। તારાં બાલકો ક્યાં છે ?

ચંદુલાલ : મારો દીકરો દીપક અને તેની પત્ની
ભૈરવી વડોદરામાં છે, બંને ડૉક્ટર છે.
તેમની દીકરી કવિતા અને તેના પતિ રમેશ
અમારી સાથે છે. દીકરી મીરાં અને જમાઈ
પ્રકાશ અમદાવાદમાં જ છે.
રમીલા, કવિતા ક્યાં છે ?

મારો દીકરો દીપક અને તેની પત્ની ભૈરવી
વડોદરામાં છે, બંને ડોક્ટર છે। તેમની
દીકરી કવિતા અને તેના પતિ રમેશ અમારી
સાથે છે। છોકરી મીરાં અને જમાઈ પ્રકાશ
અમદાવાદમાં જ છે। રમીલા, કવિતા ક્યાં
છે ?

કવિતા : દાદા હું અહીં જ છું.
દાદા હું અહીં જ છું।

રમીલા: આઈર, બૈઠિર।

ચંદુલાલ: ઓહો, તુમ હો! આઓ, આઓ
રમાકાંત। રમીલા, યે મેરે હરિદ્વાર કે મિત્ર
રમાકાંત હૈં। હમ બચપન કે દોસ્ત હૈં।
રમાકાંત, યહ મેરી પત્ની રમીલા। રમાકાંત,
ભાભી કૈસી હૈં ? બચ્ચે કૈસે હૈં ?

રમાકાંત: સબ કુશલ હૈં। તુમ્હારે બચ્ચે કહાં
હૈં?

ચંદુલાલ: મેરા બેટા દીપક ઓર ઉસકી પત્ની
ભૈરવી વડોદરા મેં હૈં, દોનોં ડૉક્ટર હૈં। ઉનકી
બેટી કવિતા ઓર ઉસકે પતિ રમેશ હમારે
સાથ મેં હૈં। બેટી મીરા ઓર જમાઈ પ્રકાશ
અહમદાબાદ મેં હી હૈં। રમીલા, કવિતા કહાં
હૈં?

કવિતા: દાદાજી મેં યહાં હી હૂં।

रमीला : दीकरी आ पण दादा छे. दादा माटे था-नास्तो लावो.

दीकरी आ पण दादा छे। दादा माटे चा नास्तो लावो।

कविता : दादा नमस्ते. था-नास्तो तैयार छे. तमे बधां अंदर आवो.

दादा नमस्ते। चा नास्तो तैयार छे। तमे बधां अंदर आवो।

चंदुलाल : नास्तामां शुं छे ?
नास्तामां शुं छे ?

कविता: झांझा-जलेबी.
फाफड़ा-जलेबी।

चंदुलाल : बहु सरस. रमाकांत, अहींनां झांझा-जलेबी वभणाय छे.
रमीला तुं पण आव. अमारी साथे नास्तो कर.

बहु सरस। रमाकांत, अहींनां फाफड़ा जलेबी वखणाय छे। रमीला तुं पण आव। अमारी साथ नास्तो कर।

रमीला : तमे लो. मारे आजे उपवास छे.
तमे लो। मारे आजे उपवास छे।

रमाकांत : आजे कई तिथि छे ?
आजे कई तिथि छे ?

रमीला : आजे पूनम छे.
आजे पूनम छे।

चंदुलाल : आव प्रकाश तुं पण बेस.
आव प्रकाश तुं पण बेस।

रमाकांत : चंदुलाल, आ ज तमारा जमाई प्रकाश छे ?
चंदुलाल आ-ज तमारा जमाई प्रकाश छे?

रमीला: बेटी ये भी दादाजी हैं, दादाजी के लिए चाय नाश्ता लाओ।

कविता: दादाजी नमस्ते। चाय नाश्ता तैयार है। आप सब अंदर आइए।

चंदुलाल: नाश्ते में क्या हैं ?

कविता: फाफड़ा-जलेबी।

चंदुलाल: बहुत अच्छा। रमाकांत, यहाँ के फाफड़ा-जलेबी प्रसिद्ध हैं। रमीला तुम भी आओ। हमारे साथ नाश्ता करो।

रमीला: आप लीजिए। मेरा आज उपवास है।

रमाकांत: आज कौन-सी तिथि है ?

रमीला: आज पूर्णिमा है।

चंदुलाल: आओ प्रकाश तुम भी बैठो।

रमाकांत: चंदुलाल, ये ही तुम्हारे जमाई प्रकाश हैं ?

चंदुलाल : हा-हा, आ ज अमारा जमाई प्रकाश छे. प्रकाश, आ मारा नानपणना मित्र रमाकांत छे, ते हरिद्वारना छे.
हा-हा, आ ज अमारा जमाई प्रकाश छे।
प्रकाश, आ मारा नानयणना मित्र रमाकांत छे, ते हरिद्वारना छे।

प्रकाश : नमस्ते डाका.

नमस्ते काका।

रमाकांत : दीकरी मीरां केम छे ?
दीकरी मीरां केम छे ?

प्रकाश : भजाभां छे.
मजामां छे।

रमीला : चालो-चालो पहेलां तमे सौ नास्तो करीलो, पछी वातो कविता दीकरी तुं पण बेस अने नास्तो कर.
चालो-चालो पहेलां तमे सौ नास्तो करी लो,
पछी वातो। कविता दीकरी, तुं पण बेस अने नास्तो कर।

चंदुलाल: हाँ-हाँ, ये ही हमारे जमाई प्रकाश हैं। प्रकाश, ये मेरे बचपन के दोस्त रमाकांत हैं। वे हरिद्वार के है।

प्रकाश: नमस्ते चाचाजी।

रमाकांत: बेटा मीरा कैसी है ?

प्रकाश: मजे में है।

रमीला: चलिए-चलिए आप सब पहले नाश्ता कर लीजिए, बाद में बातें। कविता बेटा, तुम भी बैठो और नाश्ता करो।

शब्दार्थ

गुजराती शब्द	देवनागरी	हिंदी अर्थ
तुं	तुं	तुम/तू
अमे	अमे	हम
अमारी	अमारा	हमारे
आवो	आवो	आइए
छे	छे	है/हैं
बेसो	बेसो	बैठिए
मारा	मारा	मेरे
तारां	तारां	तेरे/तुम्हारे
केम	केम	कैसे
दीकरो	दीकरो	बेटा
पत्नी	पत्नी	पत्नी
बधां	बधां	सभी

બાળકો	बालको	बच्चे
ક્યાં	क्यां	कहाँ
બંને	बन्ने	दोनों
અમારી સાથે	अमारी साथे	हमारे साथ
અહીં	अहीं	यहाँ
દાદા	दादा	दादा (पिता के पिता और माँ के पिता)
ને માટે	ने मोटे	के लिए
ચા	चा	चाय
શું	शुं	क्या
તૈયાર	तैयार	तैयार
બાપુજી	बापुजी	पिताजी (प्यार से दादाजी को भी कहते हैं)
સરસ	सरस	उत्तम
તમે	तमे	आप
ફાફડા	फाफड़ा	फाफड़ा (तीखा व्यंजन)
જલેબી	जलेबी	जलेबी (मीठा व्यंजन)
વખણાય	वखणाय	प्रसिद्ध/मशहूर
ઉપવાસ	उपवास	उपवास, व्रत
આજે	आजे	आज
જમાઈ	जमाई	जमाई
નાનપણના	नानपणना	बचपनके
કાકા	काका	चाचा
દીકરી	दीकरी	बेटी
ચાલો	चालो	चलिए
બહુસરસ	बहु सरस	बहुत अच्छा
પહેલાં	पहेला	पहले
પણ	पण	भी
તમારા	तमारा	तुमारे
જરૂર	जरूर	जरूर/अवश्य
મારે	મારે	मुझे
સૌ	सौ	सभी

અભ્યાસ

1 નીચે દિે ગે વાક્ય ઢોહરાઙ્ગ ।

- 1) આ મારા મિત્ર છે.
આ મારા મિત્ર છે
 - 2) અમે નાનપણના મિત્ર છીએ.
અમે નાનપણના મિત્ર છીએ ।
 - 3) તમે બધાં કેમ છો ?
તમે બધાં કેમ છો ?
 - 4) ઢાઢા હું અહીં જ છું.
ઢાઢા હું અહીં જ છું ।
 - 5) ઓહો તું છે ?
ઓહો તું છે ?
 - 6) તારાં બાળકો ક્યાં છે ?
તારાં બાલકો ક્યાં છે ?
2. 1) કવિતા ક્યાં છે ?
કવિતા ક્યાં છે ?
 - 2) બાલકો કેમ છે ?
બાલકો કેમ છે ?
 - 3) નાસ્તામાં શું છે ?
નાસ્તામાં શું છે ?
 - 4) આજે કઈ તિથિ છે ?
આજે કઈ તિથિ છે ?
3. 1) આવો બેસો.
આવો બેસો ।
 - 2) તું પણ બેસ.
તું પણ બેસ ।

- 3) પ્રકાશ, બેસ.
પ્રકાશ, બેસ।
 - 4) તમે પણ લો.
તમે પળ લો।
 - 5) થા નાસ્તો લાવો.
ચા નાસ્તો લાવો।
4. 1) દીકરી મીરાં અને જમાઈ પ્રકાશ અમદાવાદમાં જ છે ?
દીકરી મીરાં અને જમાઈ પ્રકાશ અમદાવાદમાં જ છે।
 - 2) અહીંના ફાફડા-જલેબી વખણાય છે.
અહિના ફાફડા-જલેબી વખણાય છે।

II. નીચે દિે ગુે વાક્યોં મેં રેખાંકિત શબ્દોં કે સ્થાનપર કોષ્ટક મેં દિે ગુે શબ્દોં કા પ્રયોગ કર તીન-તીન વાક્ય બનાઝુે।

- 1) આ કવિતા છે. (દીપક, ભૈરવી, રમીલા)
આ કવિતા છે। (દીપક, ભૈરવી, રમીલા)
- 2) આ દાદા છે. (બા, ભાભી, દીકરી)
આ દાદા છે। (બા, ભાભી, દીકરી)
- 3) આ નાસ્તો છે. (ચા, ફાફડા, જલેબી)
આ નાસ્તો છે। (ચા, ફાફડા, જલેબી)

III કોષ્ટક મેં દિે ગુે શબ્દોં મેં સે ઉપયુક્ત શબ્દ ચુનકર વાક્ય પૂરે કીઝુે।

- (મારા, મારી, મારો, મારું)
(મારા, મારી, મારો, મારું)
- 1) આ દીકરી છે.
આ દીકરી છે।
 - 2) આ પત્ની છે.
આ પત્ની છે।
 - 3) આ ઘર છે.
આ ઘર છે।
 - 4) આ જમાઈ છે.
આ જમાઈ છે।

IV उदाहरण के अनुसार दिए गए वाक्यों का विस्तार कीजिए।

उदाहरण: आओ, तमे आओ.
आओ, तमे आओ।

- 1) बेसो,
बेसो,
- 2) चालो,
चालो,
- 3) नास्तो लाओ,
नास्तो लाओ,

V. उदाहरण के अनुसार नीचे दिए गए वाक्यों का परिवर्तन कीजिए।

उदाहरण: तुं आव.
तुं आव।
तमे आओ.
तमे आओ।

- 1) तुं बेस.
तुं बेस।
- 2) तुं ले.
तुं ले।
- 3) तुं चाल.
तुं चाल।

VI कोष्ठक में दिए गए शब्दों में से उपयुक्त प्रश्नवाचक शब्द चुनकर प्रत्येक वाक्य के प्रश्नवाचक रूप बनाइए।

(क्यां, केम, शूं, कई, कोण)
(क्यां, केम, शूं, कई, कोण)

- 1) दीपक अने भैरवी वडोदरामां छे.
दीपक अने भैरवी वडोदरामां छे।
- 2) भाभी अने बाळको कुशळ छे.
भाभी अने बाळको कुशळ छे।

- 3) આજે પૂનમ છે.
આજે પૂનમ છે।
- 4) કવિતા અહીંયાં છે.
કવિતા આહીંયાં છે।
- 5) નાસ્તામાં ફાફડા-જલેબી છે.
નાસ્તામાં ફાફડા-જલેબી છે।

VII ઉદાહરણ કે અનુસાર નીચે દિે ગણ શબ્દો કે લિંગ બદલિે।

ઉદાહરણ: દીકરો-દીકરી
દીકરો-દીકરી

- 1) પત્ની -
પત્ની -
2) દાદા -
દાદા -
3) કાકા -
કાકા -

VIII પ્રત્યેક શબ્દ સમૂહ મેં જો શબ્દ ઉસ વર્ગ કા ન હો ઉસે પહચાનિે।

- 1) દીકરો, દીકરી, જલેબી, દાદા, ભાભી.
દીકરો , દીકરી, જલેબી, દાદા, ભાભી।
- 2) અમદાવાદ, વડોદરા, હરદ્વાર, અહીં.
અમદાવાદ, વડોદરા, હરદ્વાર, અહીં।
- 3) મિત્ર, દાદા, ચંદુલાલ, કાકા, જમાઈ.
મિત્ર, દાદા, ચંદુલાલ, કાકા, જમાઈ।

IX નીચે દિે ગણ વાક્યો મેં 'માં' યા 'ના' કા ઉપયુક્ત પ્રયોગ કર વાક્ય પૂરે કીજિે।

- 1) આ મારા હરદ્વાર મિત્ર છે.
આ મારા હરદ્વાર મિત્ર છે।
- 2) આ મારા જમાઈ પ્રકાશ, મીરાં પતિ છે.
આ મારાં જમાઈ પ્રકાશ, મીરાં પતિ છે।
- 3) દીપક અને તેની પત્ની વડોદરા છે.

દીપક અને તેની પત્ની વડોદરા છે।

- 4) દીકરી અને જમાઈ અહીં અમદાવાદ છે.
દીરકી અને જમાઈ અહીં અમદાવાદ છે।

X બારીં ઓર દિઁ ગઁ પ્રશ્ન વાક્યોં કૈ સાથ દાહિની ઓર દિઁ ગઁ સહી ઉત્તર સૈ મિલાન કીજિઁ।

પ્રશ્ન	ઉત્તર
1) નાસ્તામાં શું છે ? નાસ્તામાં શું છે ?	આજે પૂનમ છે. આજે પૂનમ છે।
2) ભાભી કેમ છે ? ભાભી કેમ છે ?	અહીં અમદાવાદમાં છે. અહીં અમદાવાદમાં છે।
3) તારાં બાળકો ક્યાં છે ? તારાં બાલકો ક્યાં છે ?	ભાભી કુશળ છે. ભાભી કુશલ છે।
4) કવિતા ક્યાં છે ? કવિતા ક્યાં છે ?	ફાફડા-જલેબી છે. ફાફડા-જલેબી છે।
5) આજે કઈ તિથિ છે ? આજે કઈ તિથિ છે ?	હું અહીં છું. હું અહીં છું।

પઢિઁ ઓર સમજિઁ

મારો પરિચય

હું કવિતા છું. અમે બે બહેનો છીએ. મારી બહેનનું નામ અનુજા છે. અમારી બા શિક્ષિકા છે. મારું ગામ કરજણ છે. ગામમાં નાનો બગીચો છે. હું અને અનુજા અમે બંને ધોરણ આઠમાં છીએ. મારી નિશાળ ઘણી સુંદર છે. અમારી નિશાળના આચાર્ય ધીરુભાઈ છે. તમારી નિશાળના આચાર્ય કોણ છે? તમે જરૂર આવો અને અમારી નિશાળ જુઓ.

મારો પરિચય

અમે બે બહેનો છીએ। મારું નામ કવિતા છે। મારી બહેનનું નામ અનુજા છે। અમારી બા શિક્ષિકા છે। મારું ગામ કરજણ છે। ગામમાં નાનો વગીચો છે। હું અને અનુજા બંને ધોરણ આઠમાં છીએ। મારી નિશાળ ઘણી સુંદર છે। અમારી નિશાળના આચાર્ય ધીરુભાઈ છે। તમારી નિશાળના આચાર્ય કોણ છે? તમે જરૂર આવો અને અમારી નિશાળ જુઓ।

शब्दार्थ

गुजराती शब्द	देवनागरी	हिंदी अर्थ
હું	हूं	मैं
છું	छूं	हूँ
નાનો	नानो	छोटा
નામ	नाम	नाम
બે	बे	दो
બા-બાપ	बा-बापु	माँ-बाप
શિક્ષિકા	शिक्षिका	शिक्षिका
ગામ	गाम	गाँव
કરજણ	करजण	करजण (गाँव का नाम)
બગીચો	बगीचो	बगीचा / उद्यान
બહેન	बहेन	बहन
અને	अने	और
ઘોરણ	घोरण	कक्षा
આઠ	आठ	आठ
નિશાળ	निशाळ	पाठशाला
ઘણી	घणी	बहुत
જુઓ	जुओ	देखिए
કોણ	कोण	कौन

अभ्यास

I अनुच्छेद के आधार पर नीचे दिए गए प्रश्नों के उत्तर दीजिए।

- 1) ગામનું નામ શું છે ?
गामनुं नाम शुं छे ?
- 2) કોણ કોણ બહેનો છે ?
कोण कोण बहेनो छे ?

- 3) કવિતા અને અનુજા કયા ધોરણમાં છે ?
કવિતા અને અનુજા કયા ધોરણમાં છે ?
- 4) ગામમાં શું શું છે ?
ગામમાં શું શું છે ?

II નીચે દિે ગए हिंदी शब्दों के गुजराती शब्द दीजिए।

गाँव
पाठशाला
बहन
छोटा
दो
बहुत

III हिंदी में अनुवाद कीजिए।

મારું ઘર ઘણું સુંદર છે. મારા ઘરની બાજુમાં એક નિશાળ છે. નિશાળમાં એક નાનો બગીચો છે. હું નિશાળમાં શિક્ષિકા છું. નિશાળમાં આઠ શિક્ષકો છે

IV गुजराती में अनुवाद कीजिए।

रमणभाई पटेल गुजरात के हैं। वे शिक्षक हैं। उनकी पत्नी का नाम उर्मिला है। पुत्र का नाम चिराग है। उर्मिला बहन भी शिक्षिका हैं। वे कॉलेज में हैं। कॉलेज का नाम सरदार वल्लभभाई पटेल कॉलेज है।

V आप अपना परिचय देते हुए गुजराती में एक छोटासा अनुच्छेद लिखिए।

टिप्पणियाँ

I इस पाठ में गुजराती भाषा के दो प्रकार के वाक्यों का परिचय दिया गया है।

1.

1) આ દાદા છે.	ये दादा हैं।
આ દાદા છે.	
2) તમે કેમ છો ?	तुम कैसे हो ?
તમે કેમ છો ?	

उपर्युक्त 2 के उदाहरण में आज्ञावाचक क्रिया वाले रूप दिए गए हैं।

आज्ञार्थक क्रियारूप एकवचन और बहुवचन में किस प्रकार बनते हैं, यह नीचे दिखाया गया है।

1)	तुं आ॥.	तू आ।	तमे आ॥.	तुम आओ/आप आइए।
	तुं आव।		तमे आवो।	
2)	तुं बेस.	तू बैठ।	तमे बेसो.	तुम बैठो/आप बैठिए।
	तुं बेस।		तमे बेसो।	
3)	तुं चाल.	तू चल।	तमे चालो.	तुम चलो/आप चलिए।
	तुं चाल।		तमे चालो।	

III इस पाठ में प्रश्नवाचक शब्दों का भी प्रयोग हुआ है।

1)	ક્યાં છે ?	कहाँ हैं ?
	ક્યાં છે ?	
2)	કેમ છે ?	कैसे हैं ?
	કેમ છે ?	
3)	શું છે ?	क्या है ?
	શું છે ?	
4)	કઈ છે ?	कौनसी है ?
	કઈ છે ?	

IV

1. जिस प्रकार हिंदी के वाक्यों में संबंध कारक दिखाने के लिए 'का', 'के', 'की' जैसे तीन परसर्गों का प्रयोग होता है उसीप्रकार गुजराती में 'નો' (नो), 'ની' (नी), 'નું' (नु), 'ના' (नां) के जैसे चार परसर्गों का प्रयोग होता है। इस पाठ में इनमें से केवल 'ના' (नां) का प्रयोग हुआ है।

उदाहरण: તેઓ અમદાવાદના છે.

तेओ अमदावादना छे।

वे अहमदाबाद के हैं।

ચંદુલાલ અમદાવાદના છે.

चंदुलाल अमदावादना छे। चंदुलाल अहमदाबाद के हैं।

2. हिंदी के अधिकरण परसर्ग 'में' के स्थान पर गुजराती में 'માં' (मां) का प्रयोग होता है।

उदाहरण:

- 1) નાસ્તામાં શું છે ? નાशते में क्या है?
नास्तामां शुं छे?
- 2) ગામમાં નાનો બગીચો છે. गाँव में छोटा बगीचा है।
गाममां नानो बगीचो छे।